

*Porabska pesmarica*, uredila Marko Terseglav in Julijan Stajnar, Publikacija Demokratične zveze Južnih Slovanov na Madžarskem, Biblioteka Donava, Tankönyvkiadó, Budimpešta 1989, 123 str.

Glasbeno narodopisno gradivo, ki so ga v letih 1970 do 1972 po Porabju zbirali sodelavci Sekcije za glasbeno narodopisje Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU v Ljubljani, se sedaj v knjižni obliki vrača nazaj med porabske pevce. A ne samo to, *Porabska pesmarica* vstopa v slovenski kulturni prostor in prinaša delček bogatega glasbenega in pesemskega ustvarjanja Slovencev na Madžarskem.

*Pesmarica* ni zasnovana niti znanstveno niti strokovno temveč poljudno, saj pravi eden od avtorjev, Marko Terseglav: »[...] s poljudno pesmarico hočemo vstopiti v vsako porabsko hišo, predvsem pa želimo pomagati pri prizadevanjih, da se porabsko ljudsko petje nadaljuje v mlajših generacijah.« V predgovoru k pesemskemu delu pesmarice še pojasni osnovna načela zapisovanja besedil. Poudari, da popolni narečni zapis ni mogoč, zato je zaradi poljudnosti zbirke poenostavil pisavo, in jo »pri pisanju določenih glasov večkrat 'slovenil' ter jo vsaj nekoliko približal pravopisni normi.« Drugi urednik te zbirke, Julijan Strajnar, pojasni svoj način ureditve in zapisovanja napevov, ki so urejeni tako, kot je za strokovne objave melodij v navadi. Oba avtorja pa poudarjata, da ti zapisi niso zakonik, po katerem bi pevci morali peti, temveč le kažipot za novo ustvarjalnost in poustvarjalnost.

Izbrane pesmi predstavljajo značilno podobo Porabja. Tako so v izboru tiste pesmi, ki se v Porabju tekstovno ali melodično razlikujejo od pesmi drugih pokrajin ali pa jih te sploh ne poznajo. Upoštevana pa so tudi tiste pesmi, ki se pojajo tudi drugod po Sloveniji. Po Terseglavovih besedah »pesmarica kaže nekatere porabske značilnosti, ki so se v stoletjih oblikovale ob stičišču raznorodnih kultur ali pa so plod samosvoje ustvarjalnosti. Zbirka je torej pokrajinska, hkrati pa tudi veslovenska.«

V zbirki so pesmi, ki so danes v Porabju že redkost, pa tudi tiste, ki so še izredno žive, in to skoraj iz vseh porabskih vasi; največ jih je iz Gornjega Senika, kjer je bilo posnetega največ gradiva.

Pesmi so urejene po vsebinskih sklopih, začenši s pripovednimi pesmimi (balade in romance), kjer prevladujejo pesmi z ljubezensko in družinsko tematiko. Prva, *Jaz bom edne citre küpo*, je posebnost, saj spada v sklop variant t.i. Orfejevega motiva ali Godca pred peklom. Nato sledijo obredne pesmi (svatovske kolednice), npr. *Ženil se bom, Hod' Marija, z meno*, ki jih je malo in se počasi izgublajo. Sledijo še šaljive, pivske, poskočnice in izštevavnice: *Buja se je ženi, Okol Müre sem hodil*. Najmočnejši razdelek te zbirke so ljubezenske pesmi z večno, vedno »moderno« temo: *Gnes je edna lišna noč, Ograček mam zagrajeni...* Zbirko končujejo še vojaške pesmi (*Kelko fantov nam odide*), »razne« in obsmrtnice (*Sestro pokopljejo*). Vojaške pesmi pa niso posebno junaške, temveč so le lirična razmišljanja o nesmiselnosti vojskovanja, o slovesu od dragih itd.

*Porabska pesmarica* je pomemben prispevek k ohranjanju slovenske kulturne, jezikovne in narodne samobitnosti, saj je pesem kot ohranjevalka slovenskega jezika izjemno pomembna prav na jezikovno mešanem ozemlju, kjer se sporazumevanje v materinem jeziku omejuje na ozek družinski krog in to zgolj v narečju. Zbirka opozarja na bogato glasbeno in pesemsko ustvarjalnost, ki živi in naj bi tudi prek te pesmarice živela in se razrašala.

Izbor pesmi je dovolj zanimiv in pester, melodični del nazoren in jasen, žal pa likovna oprema ni toliko privlačna. Zato svetujemo, naj bi v bodoče tudi poljudne zbirke opremljali lepše in bolj izvirno.

*Porabska pesemka* ustvarjalnost se torej v tej zbirki kaže kot živa dejavnost, ki pa naj bi se prav s pomočjo te zbirke še nadaljevala in vsemu slovenskemu prostoru predstavila svojo bogato ljudsko ustvarjalnost. V Porabcih ter v vseh nas naj bi okrepila zavest o vrednosti našega ljudskega izročila.

Marjetka Golež

*U kralja od Norina. Priče, pjesme, zagonetke i poslovice s Neretve*. Priredila Maja Bošković-Stulli uz suradnju Zorice Rajković. Metković — Opuzen 1987, 190 str.

Kot nam pove že podnaslov, so v knjigi zbrane ljudske pravljice, povedke, pesmi ter pregovori in uganke iz pokrajine ob spodnjem toku Neretve. Domala vsi teksti so izbrani iz gradiva, ki so ga nabrali sodelavci zagrebškega Zavoda za istraživanje folkloru v dveh terenskih raziskavah na tem področju. Prvič je leta 1956 tukaj raziskovala in zbirala Maja Bošković-Stulli sama; drugič pa je bilo leta